

Minister
Zdrowia

ZPP.050.60.2024.EB
Warszawa, 12 sierpnia 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 4048, Pani Marii Koźlakiewicz Poseł na Sejm RP, przesłaną do Ministerstwa Zdrowia dnia 29 lipca 2024 r., w sprawie problematyki i kondycji zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w Polsce, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących informacji.

W zakresie działań planowanych przez Ministerstwo Zdrowia w celu zwiększenia liczby psychiatrów dziecięcych w Polsce, należy wskazać, że Ministerstwo Zdrowia nieustannie podejmuje działania w zakresie zapewnienia na rynku pracy optymalnej liczby lekarzy i lekarzy dentystów posiadających kwalifikacje specjalisty, w tym również dla dziedziny psychiatrii.

W celu zachęcenia młodych lekarzy do pracy w polskich podmiotach leczniczych, finansowanych ze środków publicznych, po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego, wprowadzono rozwiązanie, dzięki któremu lekarze odbywający szkolenie specjalizacyjne w ramach rezydentury mogą otrzymać wynagrodzenie zasadnicze wyższe o 600 zł miesięcznie (w dziedzinie nie priorytetowej) lub wyższe o 700 zł miesięcznie (w dziedzinie priorytetowej– **dziedziny psychiatryczne w tym psychiatria i psychiatria dzieci i młodzieży należą do dziedzin priorytetowych**). Aby otrzymać to wynagrodzenie lekarz musi zobowiązać się do przepracowania– w podmiocie leczniczym, finansowanym ze środków publicznych – łącznie 2 lata w ciągu kolejnych pięciu lat następujących po zakończeniu szkolenia specjalizacyjnego.

Do najważniejszych działań, mających na celu zwiększenia liczby osób wykonujących zawody medyczne, w tym z zakresu psychiatrii i psychiatrii dzieci i młodzieży, należą także:

- zwiększenie limitów przyjęć na kierunek lekarski,
- aby ułatwić podejmowanie kształcenia na studiach odpłatnych w języku polskim na kierunku lekarskim pod koniec 2021 r. wprowadzono dodatkową regulację, która przewiduje wsparcie finansowe dla osób podejmujących tego typu studia. Wsparcie finansowe wiąże się jednak z obowiązkiem późniejszego odpracowania kwoty uzyskanej od państwa w publicznym systemie ochrony zdrowia. Studenci, którzy zdecydują się na skorzystanie z kredytu na studia medyczne, uzyskają możliwość całkowitego lub częściowego kosztu kształcenia na tych studiach ze środków pochodzących z budżetu państwa, a następnie po spełnieniu warunków określonych w projektowanej ustawie, jego częściowego lub całkowitego umorzenia (jednym z obowiązków jest uzyskania tytułu specjalisty w wyżej wskazanym okresie, w dziedzinie medycyny uznanej za priorytetową w dniu rozpoczęcia przez lekarza szkolenia specjalizacyjnego),
- zmiany w procesie naboru na szkolenie specjalizacyjne (tzw. Nabór Centralny), w tym możliwość ubiegania się o odbywanie szkolenia specjalizacyjnego we wszystkich województwach jednocześnie oraz możliwość wskazania 15 wyborów obejmujących dziedzinę, tryb i miejsce odbywania szkolenia specjalizacyjnego w preferowanej kolejności. Powyższe rozwiązanie ma na celu zwiększenie liczby lekarzy odbywających szkolenie specjalizacyjne w dziedzinach, które cieszą się mniejszym zainteresowaniem lekarzy, poprzez umożliwienie im zakwalifikowania się do odbywania danej specjalizacji w przypadku jeżeli lekarz nie zakwalifikuje się na preferowaną przez niego dziedzinę. Zakłada się, że dzięki temu rozwiązaniu zostanie wykorzystana znacznie większa liczba miejsc w dziedzinach priorytetowych,
- umożliwienie przystąpienia o rok wcześniej niż dotychczas do Lekarskiego Egzaminu Końcowego i Lekarsko-Dentystycznego Egzaminu Końcowego lekarzy, którzy ukończyli przedostatni rok studiów, co skraca lukę czasową oczekiwania na egzamin, który jest jednym z niezbędnych warunków do spełnienia przy otrzymaniu prawa wykonywania zawodu,
- umożliwienie przystąpienia o rok wcześniej niż dotychczas do Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego lekarzy, którzy ukończyli przedostatni rok szkolenia specjalizacyjnego,
- wprowadzenie przepisów umożliwiających uzyskiwanie uprawnień do wykonywania zawodu lekarzom i lekarzom dentystom, którzy uzyskali swoje dyplomy poza krajami Unii Europejskiej poprzez zaliczenie Lekarskiego Egzaminu

Weryfikacyjnego i Lekarsko-Dentystycznego Egzaminu Weryfikacyjnego sprawdzającego wiedzę na poziomie określonym wymogami unijnymi,

- wprowadzenie działań mających na celu poprawę atrakcyjności zawodów medycznych i warunków pracy pracowników medycznych, dotyczące aktualizacji najniższego wynagrodzenia zasadniczego pracowników zatrudnionych w podmiotach leczniczych w stosunku do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Ponadto, w odniesieniu do pytania o skrócenie czasu oczekiwania na wizyty u specjalistów w ramach NFZ oraz zapewnienia bardziej efektywnego wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży, uprzejmie informuję Ministerstwo Zdrowia realizuje reformę systemu ochrony zdrowia psychicznego, której głównym założeniem jest rozwijanie środowiskowego modelu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w duchu procesu deinstytucjonalizacji oraz wyrównanie dostępu do opieki psychiatrycznej we wszystkich regionach kraju.

Model środowiskowy poprzez udzielanie świadczeń zdrowotnych blisko miejsca zamieszkania umożliwia prowadzenie procesu terapeutycznego w sposób adekwatny do potrzeb pacjentów, pozwala na wczesne wykrywanie kryzysów psychicznych, może przyczynić się do zwiększenia efektów terapeutycznych, jak również zapobiega zjawisku stygmatyzacji pacjentów.

Celem działania Ministerstwa Zdrowia jest objęcie terenu całego kraju siecią dobrze działających placówek zapewniających profesjonalną pomoc dla dzieci i młodzieży doświadczających zaburzeń psychicznych. Sieć ta składa się z trzech poziomów referencyjnych które umożliwiają dostosowanie wsparcia do stanu zdrowia dziecka.

Pierwszym miejscem oferującym taką pomoc są Zespoły i Ośrodki środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, nazywane **I stopniem referencyjnym**. To dzięki nim opieka specjalistów ma być dostępna, przyjazna, dopasowana do potrzeb oraz włączająca w pomoc środowisko młodego pacjenta a także jego bliskich.

Aktualnie na terenie całej Polski działa 487 Zespołów/Ośrodków środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. Młodzi pacjenci mogą skorzystać z oferty tych placówek tj. pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej oraz terapii środowiskowej, bezpłatnie i bez skierowania.

W ośrodkach tych pomoc mogą uzyskać osoby, które nie potrzebują diagnozy psychiatrycznej lub farmakoterapii. W przypadku wielu zaburzeń psychicznych, pojawiających się w dzieciństwie, można bowiem udzielić skutecznej pomocy za pomocą takich interwencji jak psychoterapia indywidualna i grupowa, terapia rodzinna czy praca z

grupą rówieśniczą. Ośrodki I poziomu zapewnią także pomoc w zdrowieniu dla osób, które w przeszłości ze względu na kryzys psychiczny przebywały na oddziale psychiatrycznym – dzięki zapewnieniu pomocy blisko miejsca zamieszkania możliwe będzie skrócenie czasu pobytu w szpitalu i zapobieganie rehospitalizacji.

Niezwykle istotne jest również wzmocnienie współpracy na poziomie lokalnym ze szkołami i poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. To środowisko szkolne, obok środowiska rodzinnego, w olbrzymim stopniu wpływa na uwarunkowania emocjonalne i może sprzyjać lub nie rozwijaniu się problemów zdrowia psychicznego.

W ramach systemu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży powstało też 171 Centrów Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży - **II poziomu referencyjnego**, które działają w dwóch trybach:

- poradnie zdrowia psychicznego – gdzie można skorzystać z wizyty u lekarza psychiatry, psychologa i psychoterapeuty
- poradnie zdrowia psychicznego i oddziały dzienne – gdzie pomoc mogą uzyskać młodzi pacjenci, którzy potrzebują bardziej intensywnej opieki

II poziom referencyjny jest przeznaczony dla dzieci i młodzieży których stan zdrowia wymaga konsultacji z lekarzem psychiatrią dziecięcą – w celu postawienia diagnozy psychiatrycznej lub wdrożenia farmakoterapii. Ponadto w części placówek jest możliwość pobytu dziecka na oddziale dziennym. Oddziały dzienne są niezastąpioną częścią systemu – umożliwiają bowiem prowadzenie intensywnego procesu diagnozy i leczenia (w trybie codziennych spotkań) bez konieczności wyrywania dziecka z jego środowiska rodzinnego i rówieśniczego. Rozwój tej formy opieki daje nadzieję na ograniczenie hospitalizacji na oddziałach całodobowych psychiatrycznych – co jest podstawowym kierunkiem zmian w psychiatrii dziecięcej.

W zakresie **III poziomu referencyjnego**, NFZ posiada umowy o realizację świadczeń dla 33 Ośrodków Wysokospecjalistycznej Całodobowej Opieki Psychiatrycznej (34 oddziały szpitalne).

Świadczenia stacjonarne realizowane są przez lekarzy psychiatrów, psychologów, psychoterapeutów i terapeutów zajęciowych.

W kwestii pytania, dotyczącego wprowadzenia obowiązkowych programów edukacji zdrowia psychicznego w szkołach, w celu poprawy przygotowania nauczycieli do rozpoznawania i reagowania na problemy psychiczne uczniów, Ministerstwo Zdrowia, w porozumieniu z Ministerstwem Edukacji Narodowej, uprzejmie informuje, iż w ramach swoich kompetencji Minister Edukacji w kwietniu 2024 roku powołał międzyresortowy

zespół ds. edukacji zdrowotnej, który pracuje nad przygotowaniem założeń i podstawy programowej nowego przedmiotu *edukacja zdrowotna*.

Koordynatorem zespołu został prof. Zbigniew Izdebski pedagog, seksuolog, kierownik Katedry Biomedycznych Podstaw Rozwoju i Seksuologii Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Warszawskiego. Przedmiot pn. *edukacja zdrowotna* będzie traktował zdrowie człowieka w sposób kompleksowy i będzie obejmował zagadnienia z zakresu zdrowia psychicznego, fizycznego, kwestii zdrowego odżywiania, profilaktyki, problemu uzależnień oraz edukację seksualną.

Przedmiot jest przewidziany dla uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych, a także klas I-III szkół ponadpodstawowych – liceów ogólnokształcących, techników, branżowych szkół I stopnia. *Edukacja zdrowotna* ma być nauczana w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych od 1 września 2025 roku.

Ponadto, w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021- 2025, Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje narzędzie informatyczne - *Platformę do diagnozy czynników chroniących i czynników ryzyka*, która będzie pomagać dyrektorom szkół w podejmowaniu trafnych, opartych na podstawach naukowych, działań wychowawczo-profilaktycznych w tym zakresie ochrony zdrowia psychicznego uczniów.

Przeprowadzono badanie pilotażowe w szkołach i placówkach oraz opracowano, na podstawie wyników, rekomendacje działań wychowawczo-profilaktycznych (rekomendacje merytoryczne) do zastosowania w szkole i placówce oraz zbadano skuteczność ich wdrożenia, poprzez wykorzystanie Platformy do diagnozy, przeprowadzono szkolenia dla dyrektorów, pracowników szkół i placówek z obsługi narzędzia informatycznego, interpretowania i zastosowania uzyskanych rekomendacji, a także określono do wprowadzenia konieczne modyfikacje funkcjonalne i merytoryczne Platformy do diagnozy. Przygotowano również koncepcję możliwości wykorzystania tego narzędzia do warunków pracy w klasach I-III szkół podstawowych.

Wartością dodaną będzie także możliwość wykorzystania zbiorczych efektów systemu diagnostycznego przez jednostki samorządu terytorialnego: samorzady gminne, powiatowe i wojewódzkie oraz na szczeblu centralnym do skutecznego planowania polityki związanej z promocją zdrowia, profilaktyką zachowań ryzykownych i wychowaniem.

W ramach Narodowego Programu Zdrowia, Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało także narzędzie informatyczne Portal Poradni on-line, który obecnie przygotowuje do wdrożenia.

Portal powstał w odpowiedzi na potrzebę zwiększenia dostępności pomocy psychologicznej dla uczniów, rodziców i nauczycieli.

Minister Edukacji planuje także ogłosić w 2024 roku otwarty konkurs ofert na realizację zadania z zakresu zdrowia publicznego pn. *Realizacja projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej, w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025, cel operacyjny 3. Promocja zdrowia psychicznego.*

Dodatkowo, Ministerstwo Edukacji Narodowej we współpracy z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji przygotowuje się do realizacji (w ramach działania FERS.05.01 Innowacje społeczne) projektu Wsparcia Rówieśniczego w Zakresie Zdrowia Psychicznego Młodzieży. Głównym celem projektu będzie opracowanie i przetestowanie w szkołach ponadpodstawowych metody wsparcia dla uczniów i uczennic w kryzysach psychicznych, opartej o wsparcie rówieśnicze, tzw. metodę *peer support*.

Ministerstwo Edukacji Narodowej zakłada, że wypracowana i przetestowana w projekcie metoda, polegająca na ścisłej współpracy młodzieży z osobami pracującymi w zawodzie psychologa i pedagoga, przyczyni się do poprawy klimatu środowiska szkolnego, zwiększy zaufanie do nauczycieli i innych osób dorosłych oraz umożliwi wypracowanie dobrych praktyk w tym zakresie. Termin realizacji szacuje się do końca 2028 roku.

Warto także podkreślić, iż szkoły mają obowiązek opracowania programu wychowawczo-profilaktycznego na podstawie wyników corocznej diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka. Program obejmuje treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów oraz o charakterze profilaktycznym skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców. Diagnoza pozwala szkole na dobranie trafnych oddziaływań profilaktycznych, zarówno przed zaistniałym kryzysem jak i po jego wystąpieniu.

W celu realizacji działań profilaktycznych szkoły i placówki mogą korzystać z materiałów, które Ośrodek Rozwoju Edukacji na stronie internetowej www.ore.edu.pl upowszechnia, dotyczących rekomendowanych programów promocji zdrowia i profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży. Programy te oparte na naukowych podstawach i posiadające skuteczność potwierdzoną badaniami ewaluacyjnymi dobierane są przez dyrektora szkoły adekwatnie do zdiagnozowanych potrzeb uczniów. Wszystkie programy znajdujące się w Bazie programów rekomendowanych mają służyć realizacji celów, polegających przede wszystkim na kształtowaniu umiejętności psychofizycznych uczniów, postaw i zachowań promujących nadrzędną wartość jaką jest zdrowie – fizyczne i psychiczne.

Ośrodek Rozwoju Edukacji prowadzi także na bieżąco doskonalenie zawodowe nauczycieli, dotyczące kompetencji profilaktycznych oraz przygotowuje dla nich materiały informacyjno- edukacyjne z tematyki zdrowia psychicznego, które są udostępnione do bezpłatnego pobrania ze strony internetowej Ośrodka. W zakładce *Wychowanie i profilaktyka* znajduje się szereg bezpłatnych materiałów m.in. na temat ucznia z zaburzeniami psychicznymi w szkole, kryzysu dorastania, ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole, depresji, zaburzeń tikowych czy zaburzeń lękowych.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/